

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت بهداشت

دفتر مدیریت خطر بلایا

Management Office مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی کشور

برنامه ملی پاسخ نظام سلامت

در بلایا و فوریتها

جمهوری اسلامی ایران

<http://moradian.sums.ac.ir>

EOP

محمد جواد مرادیان

مدرسین:

محمد جواد مرادیان

بهناز رستگارفرد

MD, MPH, PhD

**Department of Disaster & Emergency
Health, School of Public Health,
Tehran University of Medical Sciences**

با نظارت دکتر علی اردلان

1396

Disaster

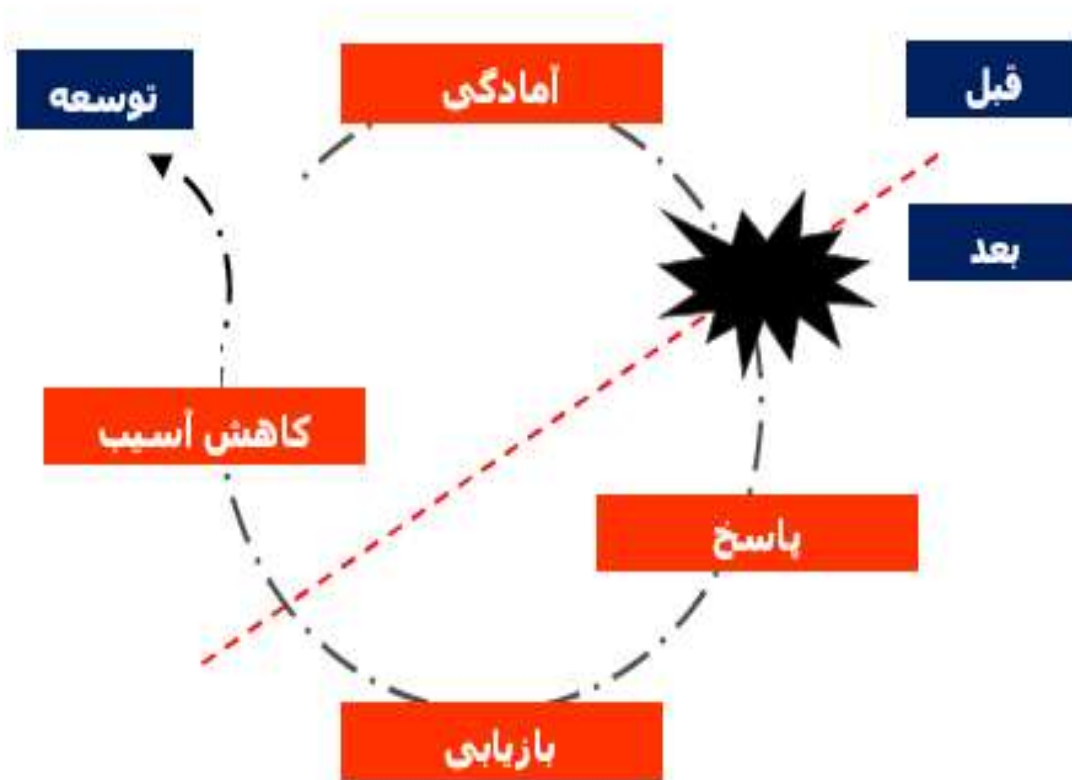
بلا حادثه‌ای است که معمولاً به شکل ناگهانی رخ می‌دهد و عملکرد جامعه را مختل کرد و صدمه و آسیب وارد می‌نماید. بعلاوه تطابق یا پاسخ مناسب به آن فراتر از ظرفیت‌های جامعه است.

Dr.Ardalan. Terminology

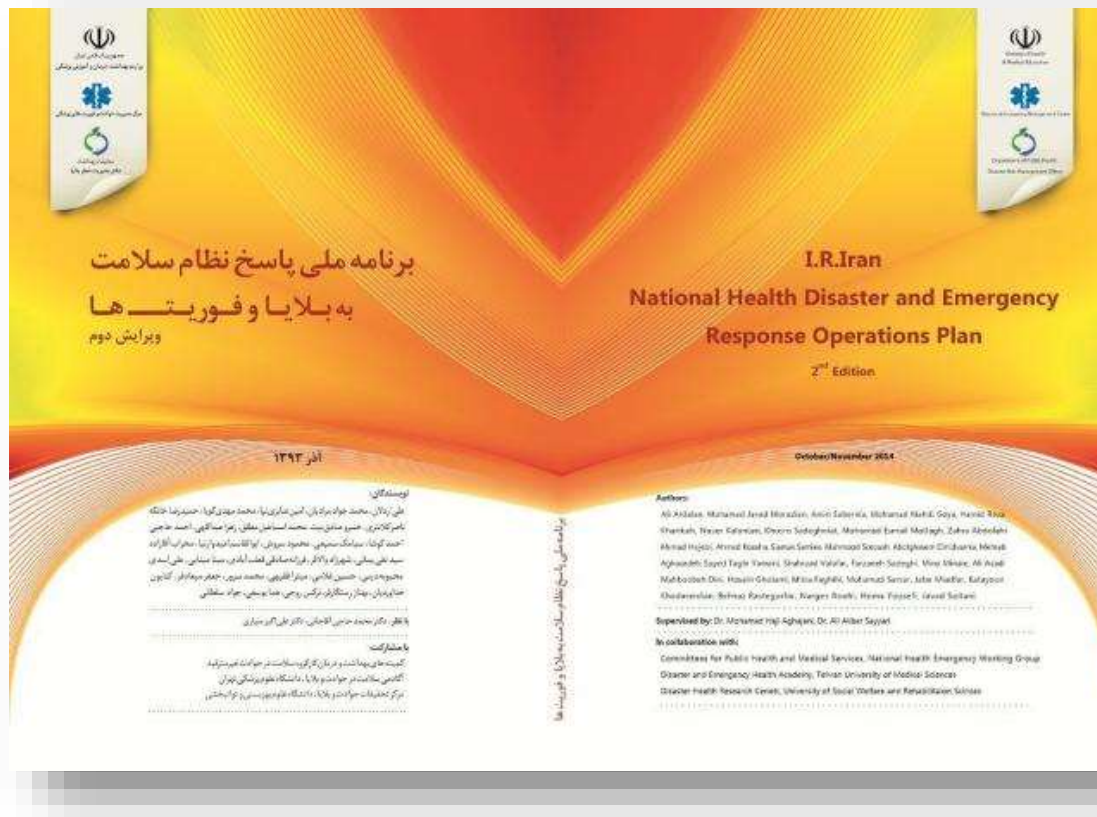
فازهای مدیریت بلایا

مدل 4 فاز مدیریت بحران

EOP. Dr. Ardalan. 2015

برنامه ملی پاسخ نظام سلامت به بلایا و فوریت‌ها

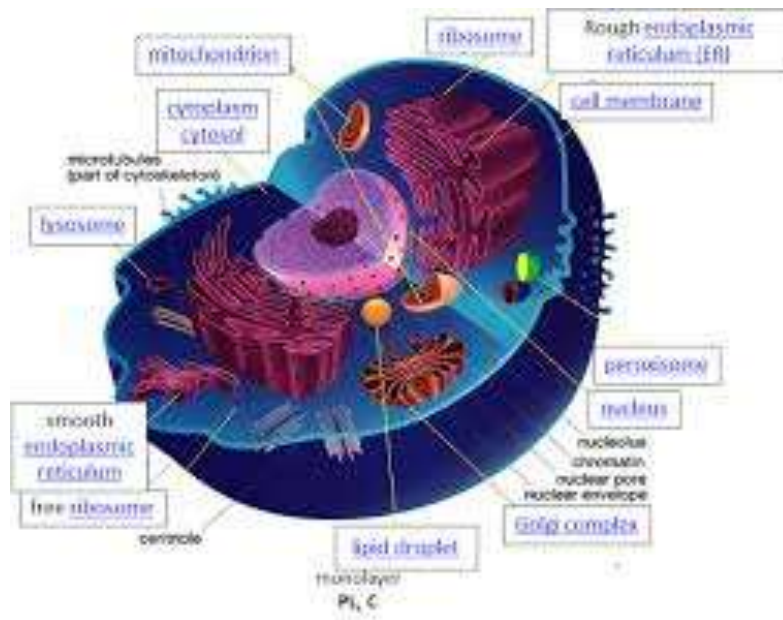
مبانی EOP

Function

کارکرد

عبارت است از فعالیت های اصلی که باید در هر فاز مدیریت بلایا انجام گیرد.

تعیین کارکردها

از الگوی ملی استفاده نمایید

کارکردهای ملی را کم یا زیاد نکنید و موارد مورد نظر را به وزارت
برای ویرایش بعدی پیشنهاد دهید

در بلایا دانشگاه/شبکه/مدیریت/واحد/اداره/دفتر شما چه کارکردی را
باید در حوادث و بلایا ارائه دهند؟

انواع کارکردها در برنامه ملی

کارکردهای آمادگی

کارکردهای مدیریتی

کارکردهای اختصاصی

کارکرد تخصصی

کارکردهای مدیریتی در EOP

محتوای راهنمای اجرایی دانشگاه	عنوان کارکرد	پیوست
فلوچارت هشدار و فعال سازی	هشدار و تایید خبر	M1
فلوچارت فراخوان	فراخوان پرسنل	M2
چک لیست-مشخصات تیم و نحوه اعزام	ارزیابی سریع مشترک	M3
چک لیست	ارزیابی دوره ای و مدیریت جامع اطلاعات	M4
مشخصات و نحوه استقرار و عملیات	استقرار ICP	M5
فرآیند تدوین و انتشار	تدوین IAP	M6
فرآیند دانشگاه برای هماهنگی	هماهنگی	M7
چارت ICS و شرح وظایف	فرماندهی و کنترل	M8
فرآیند دانشگاه برای پشتیبانی	پشتیبانی و تداوم ارائه خدمات	M9
توصیف ساختار ارتباطی	ارتباطات	M10
روند بررسی ایمنی و اطلاع رسانی	ایمنی پرسنل	M11
روند شناسایی افراد-محافظت از اموال	امنیت پرسنل	M12
برنامه و نقشه تخلیه	تخلیه واحد بهداشتی درمانی	M13
لیست رسانه ها و نحوه ارتباط	اطلاع رسانی عمومی	M14
چک لیست	ارزشیابی عملکرد	M15

اطلاعات موجود در برنامه برای هر کارکرد

- کد و نام کارکرد
- نام واحد مسئول و واحدهای همکار
- شرح کارکرد
- شرح وظایف واحد مسئول و واحدهای همکار
- راهنماهای اجرایی

کارکردهای مدیریتی پاسخ

پیوست M2 - فراخوان پرسنل

واحد مسئول: مرکز هدایت عملیات بحران (EOC)

واحدهای همکار: کلیه واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی)

شرح کارکرد:

لازم است کلیه واحدهای بهداشتی درمانی دارای برنامه آنکال بحران برای تمامی زمان ها باشند. در سطوحی که دارای EOC هستند لازم است کلیه واحدها برنامه آنکال را هر سه ماه یکبار تعریف و طی نامه رسمی به EOC اعلام نمایند. حضور پرسنل آنکال در EOC با منطقه عملیاتی بر اساس فراخوان الزامی می باشد.

پیوست کارکردها

راهنماهای اجرایی

- ✱ فرآیند استاندارد عملیات (Standard Operating Procedure/SOP)
- ✱ جدول شرح وظایف (Job action sheets)
- ✱ چک لیست (Checklist)
- ✱ کارت آموزشی/تصویری (Information cards)
- ✱ فرم پیگیری (Recordkeeping form)
- ✱ نقشه (Map)
- ✱ فلوجارت (Flowchart)

راهنماهای اجرایی کارکرد ارزیابی سریع

راهنمای اجرایی 1 - فرم گزارش وضعیت حادثه (SitRep)

دقت اطلاعات این فرم بستگی به موارد زیر دارد: آمادگی قبلی برای جمع آوری اطلاعات، مدت زمانی که از حادثه می گذرد و در دسترس بودن اطلاعات در زمان تکمیل فرم. بدیهی است که با گذشت زمان از لحظه شروع حادثه، اطلاعات به تدریج کامل شوند. با عنایت به این امر، در هر گزارش دقیق ترین اطلاعات موجود را ثبت نمایید. لطفا در هر سوال، جزئیات را ثبت کنید.

توجه: در ردیف های مربوط به اقدامات و نیازهای بهداشتی و درمانی، اطلاعات به تفکیک واحد ارائه شود شامل بیمارستان، اورژانس پیش بیمارستانی، بیماری های واگیر، بیماری های غیرواگیر، بهداشت محیط، بهداشت خانواده، تغذیه، بهداشت روان، آموزش بهداشت، گسترش شبکه و آزمایشگاه. این فرم برای تمام مراکز/دفاتر قابل استفاده است و جمع بندی آن توسط EOC انجام می شود.

واحد ارزیابی کننده:				نام و نام خانوادگی ارزیاب:	
شماره گزارش:		شماره و تاریخ گزارش:		دوره زمانی گزارش:	
ردیف	سوال	راهنما	آخرین وضعیت		
1	نوع و شدت حادثه	-			

راهنماهای اجرایی

راهنمای اجرایی 1 - منطقه بندی محل حادثه

برای کنترل آلودگی و تعیین سطوح دسترسی در حوادث شیمیایی و پرتویی معمولاً منطقه حادثه را به سه ناحیه تقسیم می کنند (شکل زیر):

- منطقه داغ: از محل حادثه تا فاصله ای که دیگر خطر آلودگی اولیه وجود نداشته باشد. ورود به این منطقه فقط توسط نیروهای آموزش دیده با لوازم حفاظت شخصی مناسب مجاز است.
- منطقه گرم: منطقه رفع آلودگی که در اطراف منطقه داغ است و یک راهرو برای آلودگی زدایی در آن ایجاد میشود. گرچه در این منطقه شانس آلودگی اولیه وجود ندارد اما با توجه به احتمال وجود آلودگی ثانویه ورود به این منطقه هم فقط توسط تیم های آموزش دیده با لوازم و تجهیزات حفاظت شخصی مجاز است.
- منطقه سرد: منطقه پشتیبانی و استقرار تیم های عملیاتی است و خطر آلودگی در آن وجود ندارد. همه پرسنل عملیاتی و مصدومین باید قبل از ورود به این منطقه آلودگی زدایی شوند.

گرچه استاندارد ملی برای منطقه بندی تعیین نشده است اما نکات زیر می تواند کمک کننده باشد:

اجزای برنامه پاسخ

مفاهیم پایه

❖ مقدمه، سابقه برنامه، بیانیه هدف، اختیارات قانونی، شرح وضعیت، پیش فرض ها

مبانی عملیات

❖ ساختار مدیریت بحران، سامانه فرماندهی حادثه، اعلام شرایط اضطراری، سطح بندی حادثه

کارکردهای آمادگی

کارکردهای مدیریتی

کارکردهای اختصاصی

❖ کارکرد تخصصی

سایر بخش‌ها (اختیاری)

فهرست تمامی افراد و سازمانهای دارای نقش در برنامه
عملیات پاسخ

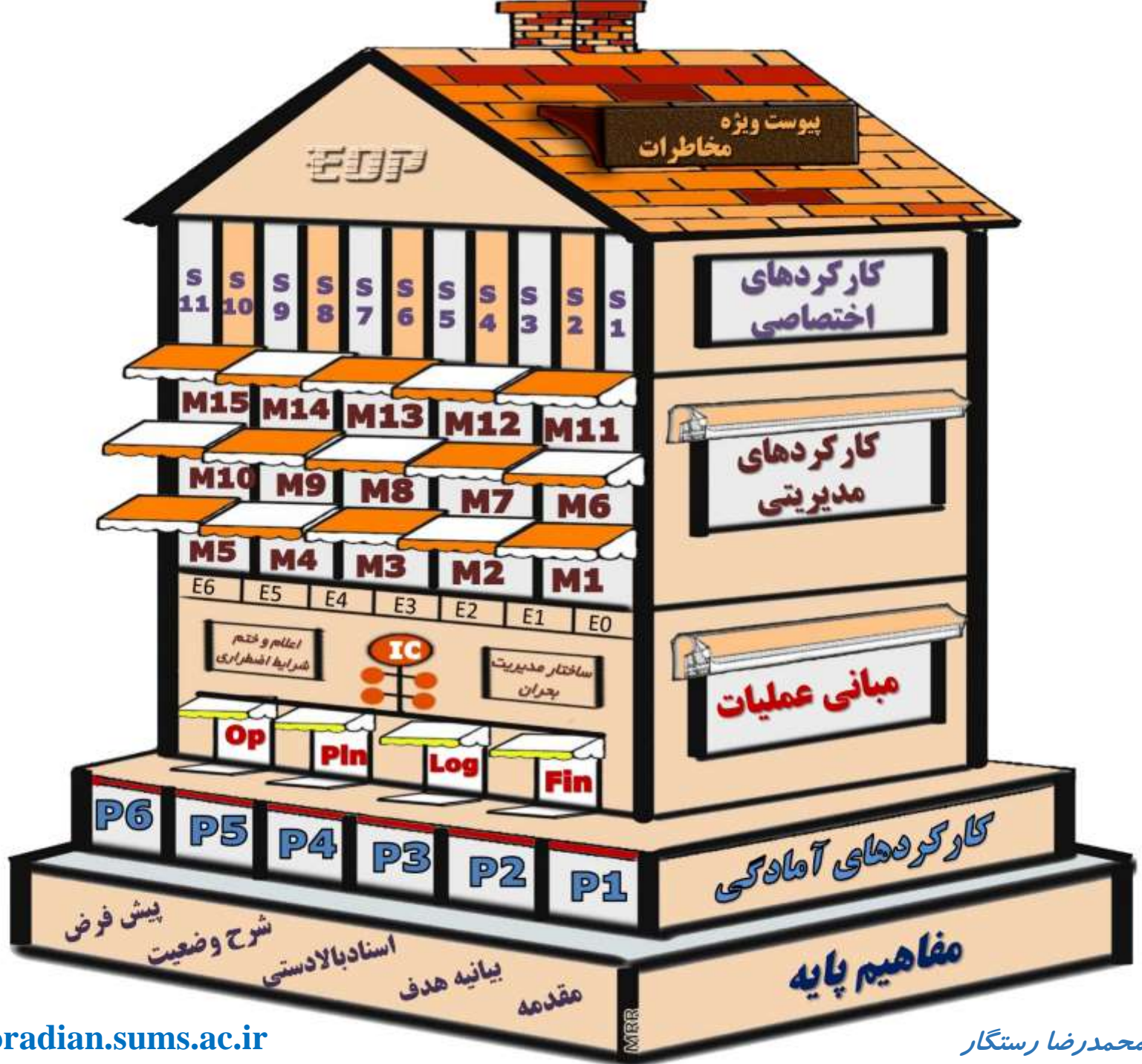
تعریف واژه‌ها

پیوست ویژه مخاطرات

اربعین

مراسم ارتحال

حوادث شیمایی

مفاهیم پایه

مقدمه

سابقه برنامه

بیانیه هدف

اختیارات قانونی

شرح وضعیت

پیش فرض ها

مقدمه

- معرفی مرکز/ واحد/ اداره
- سطح خطر منطقه در ارتباط با فعالیتهای تخصصی واحد
- اهمیت توجه به ایمنی پرسنل و مردم
- انتظارات واحد/مرکز از کارکنان زیر مجموعه
- تاکید بر بازبینی برنامه به صورت سالیانه
- درج نام و امضای رئیس واحد

سابقه برنامه

تغییرات مهم برنامه نسبت به برنامه قبلی و سابقه مواردی که در برنامه فعلی موثر بوده است:

❖ درس آموخته ها و تجربیات مربوط به بلایایی که واحد در آن فعالیت داشته است و در برنامه از آن استفاده می شود.

نمونه سابقه بر نامه

.....از دهه ۱۳۷۰ برنامه های مدیریت تغذیه در بحران و نقش و جایگاه تغذیه در بلایا در معاونت بهداشتی با مدیریت بهداشت محیط و عضویت کارشناس تغذیه در کمیته "مدیریت بحران" مطرح گردید. همچنین شرح وظایف کارشناسان تغذیه در سطوح (ستادی، استانی و شهرستان) تدوین و به چاپ رسید. ....

..... در حادثه اسف بار زلزله شهرستان بزم در سال ۱۳۸۲ پیرو دستور کتبی معاونت محترم سلامت، دفتر بهبود تغذیه جامعه موظف گردید سبد مطلوب غذایی در بحران را تدوین نماید. در بررسی های انجام شده مشکلات تغذیه ای استخراج و گزارش گردید. ....

..... اولین تجربه این دفتر در خصوص طراحی مداخلات تغذیه ای با دفتر یونیسیف تهران پس از حادثه بزم در سال ۱۳۸۳ شامل موارد ذیل بود: .....

بیانیه هدف

هدف کلی: در راستای هدف کلان نظام سلامت مبنی بر کاهش خطر بلایای طبیعی و انسان ساخت در ارتباط با واحد معمولا یک پاراگراف برای تبیین هدف نوشته می شود و هدف کلی در ادامه آن می آید.

در این برنامه اهداف اختصاصی در این قسمت نوشته نمی شود

اهداف اختصاصی در حقیقت همان کارکردهای اختصاصی هستند

نمونه بیانیه هدف

با توجه به اهمیت ادامه فعالیت بیمارستان‌ها در فاز حاد پاسخ به حوادث و بلایا و نیاز به افزایش ظرفیت این مراکز و همچنین احتمال آسیب به زیر ساخت‌های مراکز درمانی، این برنامه با هدف کلی « تداوم ارائه خدمات درمانی در بیمارستان‌ها در زمان بروز حوادث و بلایا » تهیه شده است.

اسناد بالادستی / اختیارات قانونی و برنامه های مرجع

قوانین و مقررات مصوب از مراجع قانونی که در این برنامه به آنها استناد شده و این برنامه بر اساس آنها تدوین و اجرا می شود.

با توجه به آنکه قوانین مهم بالادستی در کتاب ملی آمده است، نیاز به تکرار آن در برنامه های دانشگاهی، شبکه های بهداشت و درمان و بیمارستان ها نیست

قوانین و مصوبه های محلی که در مراجع قانونی محلی (مثلا کارگروه استانی و یا شورای سلامت و امنیت غذایی) مصوب شده است با ذکر تاریخ و شماره در این بخش درج گردد

نمونه اختیارات قانونی و برنامه های مرجع

اسناد بالادستی، اختیارات قانونی و برنامه های مرجع در برنامه ملی

❖ قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور

❖ آیین نامه اجرایی تشکیل قانون سازمان مدیریت بحران کشور مصوب هیئت محترم وزیران

ماده ۱۳۶ لایحه برنامه پنجم توسعه با هدف تامین امنیت غذایی (برای EOP ملی بخش تغذیه)

شرح وضعیت

توصیف مرکز و منطقه تحت پوشش

حوزه جغرافیایی و موقعیت مرکز در تقسیم بندی شهری و شهرستانی

توزیع جمعیت و خصوصیات آن

گروههای ویژه (مثلا قومی، نژادی و افراد آسیب پذیر و ...)

مناطق آسیب پذیر تحت پوشش

مراکز مهم آسیب پذیر

نقشه منطقه

مخاطرات و پیامدهای احتمالی هر کدام از آنها بر عملکرد

اختصاصی در بخش عملکردهای اختصاصی

نمونه شرح وضعیت

مثال برای مراکز حیاتی و مهم:

❄ وجود کارخانه واکسن سازی

❄ بانک خون

❄ وجود مراکز نظامی مثل پادگانها در منطقه

❄ ...

مثال گروههای آسیب پذیر(ویژه):

❄ معلولین

❄ افراد مسن و ناتوان

❄ بیماریهای خاص مثل MS، تالاسمی و ...

❄ ...

پیش فرض ها

شرایطی را شامل می شوند که به نفع یا ضرر برنامه هستند و موفقیت آن را تحت تاثیر قرار خواهند داد.

❖ ظرفیت های موجود

❖ نقاط قابل ارتقا در برنامه های موجود (محدودیت ها)

نمونه پیش فرض ها

ظرفیت های موجود:

- * وجود دفتر مدیریت خطر بلایا
- * وجود مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی
- * وجود EOC
- * وجود EOP
- * وجود سیستم هشدار سریع
- * ...

نقاط قابل ارتقاء در برنامه های موجود (محدودیتها):

- * آموزش ناکافی
- * عدم تمرین
- * نداشتن برنامه...
- * ...

مقدمه

- معرفی مرکز/ واحد/ اداره
- سطح خطر منطقه در ارتباط با فعالیتهای تخصصی واحد
- اهمیت توجه به ایمنی پرسنل و مردم
- انتظارات واحد/مرکز از کارکنان زیر مجموعه
- تاکید بر بازبینی برنامه به صورت سالیانه
- درج نام و امضای رئیس واحد

نمونه مقدمه

.....این مکتوب شرح وظایف واحدهای مختلف بهداشتی این مرکز را در پاسخ به بلایا و فوریتها تعیین کرده و عملاً با تشریح خدمات قابل ارائه امکان کاهش آسیب پذیری جوامع را در چارچوب این برنامه عنوان می کند. امید است با به کارگیری مناسب این برنامه بتوانیم شاخصهای پاسخ مناسب به بلایا را بهبود بخشیده و از اثرات سوء بلایا بر جامعه بکاهیم.....

کارکردهای آمادگی

اقداماتی هستند که در فاز آمادگی برای برنامه ریزی دقیق و عملیات پاسخ موثر انجام می شوند

پیوست	عنوان کارکرد	محتوای راهنمای اجرایی دانشگاه
P1	هماهنگی راهبردی با ذینفعان	لیست سازمان ها و موضوع هماهنگی
P2	ارزیابی ایمنی و خطر	نتایج ارزیابی
P3	تدوین EOP	برنامه بازنگری و جدول ثبت درس آموخته ها
P4	ذخیره سازی لوازم و تجهیزات	مشخصات انبارهای مهم و فرآیند دسترسی
P5	آموزش پرسنل	نیازهای آموزشی و برنامه سالیانه
P6	تمرین پرسنل	برنامه تمرین های پیش بینی شده

کارکردهای آمادگی: هماهنگی

هماهنگی که انجام یک برنامه نیازمند حضور و مشارکت بیش از یک نفر باشد، موضوع هماهنگی مطرح می شود.

شرح وظایف P1

تحلیل و شناخت ذینفعان به ازای هر کارکرد عمومی و اختصاصی

تحلیل فرآیندهای هر کارکرد عمومی و اختصاصی و تعیین نقش و

انتظارات وزرات یا دانشگاه از هر ذینفع بر اساس آن

برگزاری جلسات هماهنگی بین ذینفعان

تدوین تفاهم نامه همکاری

پایش مداوم مفاد تفاهم نامه و بازبینی آن

هماهنگی P1

راهدردی

درون بخشی

برون بخشی

عملیاتی

درون بخشی

برون بخشی

ماتریس انواع هماهنگی و ابزار تحقق آن ها

	درون بخشی	برون بخشی
هماهنگی راهبردی (در فاز آمادگی)	EOP ملی	EOP ملی، اسناد بالادستی مدیریت بحران کشور و برگزاری جلسات و عقد تفاهم نامه ها
هماهنگی عملیاتی (در فاز پاسخ)	IAP	IAP مشترک تدوین شده توسط سامانه فرماندهی حادثه

ارزیابی ایمنی و خطر P2

شناسایی مخاطرات

برآورد احتمال وقوع

برآورد میزان خسارات

ظرفیت های موجود

ارزیابی ایمنی و خطر: ابزار

کارکردهای آمادگی: تدوین EOP

تدوین برنامه

ثبت سیستماتیک درس آموخته حوادث و تمرین ها (به تفکیک کد کارکرد)

برنامه بازبینی سالیانه

آموزش: P5

مبتنی بر کارکرد

مبتنی بر نیاز سنجی

شناسنامه آموزشی

تمرین: P6

تست و ارزیابی برنامه ها، سیاستها و اقدامات

تست آمادگی پاسخ اورژانسی

نشان دادن نقاط ضعف و چالش ها

کمک به اصلاح برنامه ها

جلب توجه و آگاهی بخشی

تمرین: P6

ارتقاء عملکرد فردی

ارتقاء هماهنگی و ارتباطات درون / برون سازمانی

شفاف سازی نقش ها و مسئولیت ها

ارتقاء فرهنگ کار تیمی

ایجاد شبکه کاری

کارکردهای آمادگی: تمرین

تمرین دور میزی

تمرین عملیاتی محدود

تمرین عملیاتی گسترده (بیش از یک کارکرد)

مبانی عملیات

ساختار مدیریت بحران

سامانه فرماندهی حادثه

اعلام شرایط اضطراری

سطح بندی حادثه

ساختار مدیریت بحران

ریاست کارگروه	سازمان مسئول	عنوان کارگروه (محور)
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۱ مخابرات و ارتباطات
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۲ بهداشت و درمان
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت جهاد کشاورزی	۳ خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات کشاورزی (زراعت، باغداری، دامداری، آبزیان و طیور)
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت راه و ترابری	۴ حمل و نقل، شریان‌های حیاتی، بلایای جوی و طوفان
معاون امور اجتماعی، فرهنگی و شوراهای وزارت کشور	وزارت کشور	۵ تشکلهای مردم نهاد
معاون هماهنگی امور عمرانی و رییس سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور	وزارت کشور	۶ بیمه، بازسازی و بازتوانی، تأمین و توزیع ماشین‌آلات، آواربرداری ساختمانها، آتش‌نشانی، مواد خطرناک و انتقال و تدفین متوفیان
معاون امنیتی و انتظامی وزارت کشور	وزارت کشور	۷ امنیت و انتظامات
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت نیرو	۸ امور سیل و مخاطرات دریایی، برق، آب و فاضلاب
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت نفت	۹ تأمین سوخت و مواد نفتی
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت مسکن و شهرسازی	۱۰ مخاطرات زلزله، لغزش لایه‌های زمین، ابنیه، ساختمان و شهرسازی
معاون مربوط در آن وزارت	وزارت مسکن و شهرسازی (بنیاد مسکن انقلاب اسلامی)	۱۱ تأمین مسکن
معاون مربوط در آن سازمان	سازمان حفاظت محیط زیست	۱۲ مخاطرات زیست محیطی
معاون مربوط در آن سازمان	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	۱۳ آموزش و اطلاع‌رسانی
رئیس سازمان امداد و نجات	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	۱۴ امداد و نجات و آموزش همگانی

ساختار مدیریت بحران

🌱 کمیته های تخصصی کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه عبارتند از

🏥 بهداشت

🏥 درمان

🏥 پشتیبانی

🏥 آموزش و پژوهش

🌱 در معاونت‌های بهداشت، مسئولیت هماهنگی بعهده دفتر مدیریت و کاهش خطر بلایا می باشد که مسئولیت کمیته بهداشت کارگروه را بر عهده دارد. این واحد با هماهنگی دبیرخانه کارگروه از یکسو و مراکز و دفاتر معاونت بهداشت به هماهنگی فعالیت های مربوط به EOP می-پردازد.

ساختار مدیریت بحران

هماهنگی حداکثری با کلیه کارگروه های سازمان مدیریت بحران، سازمان پدافند غیر عامل، نیروهای نظامی، انتظامی و امنیتی در برنامه ریزی و اجرای عملیات پاسخ الزامی است.

استفاده از ظرفیت بخش های خصوصی، خیریه و سازمان های مردم نهاد، با برنامه ریزی قبلی و رعایت ضوابط، قویا توصیه میشود.

ساختار مدیریت بحران

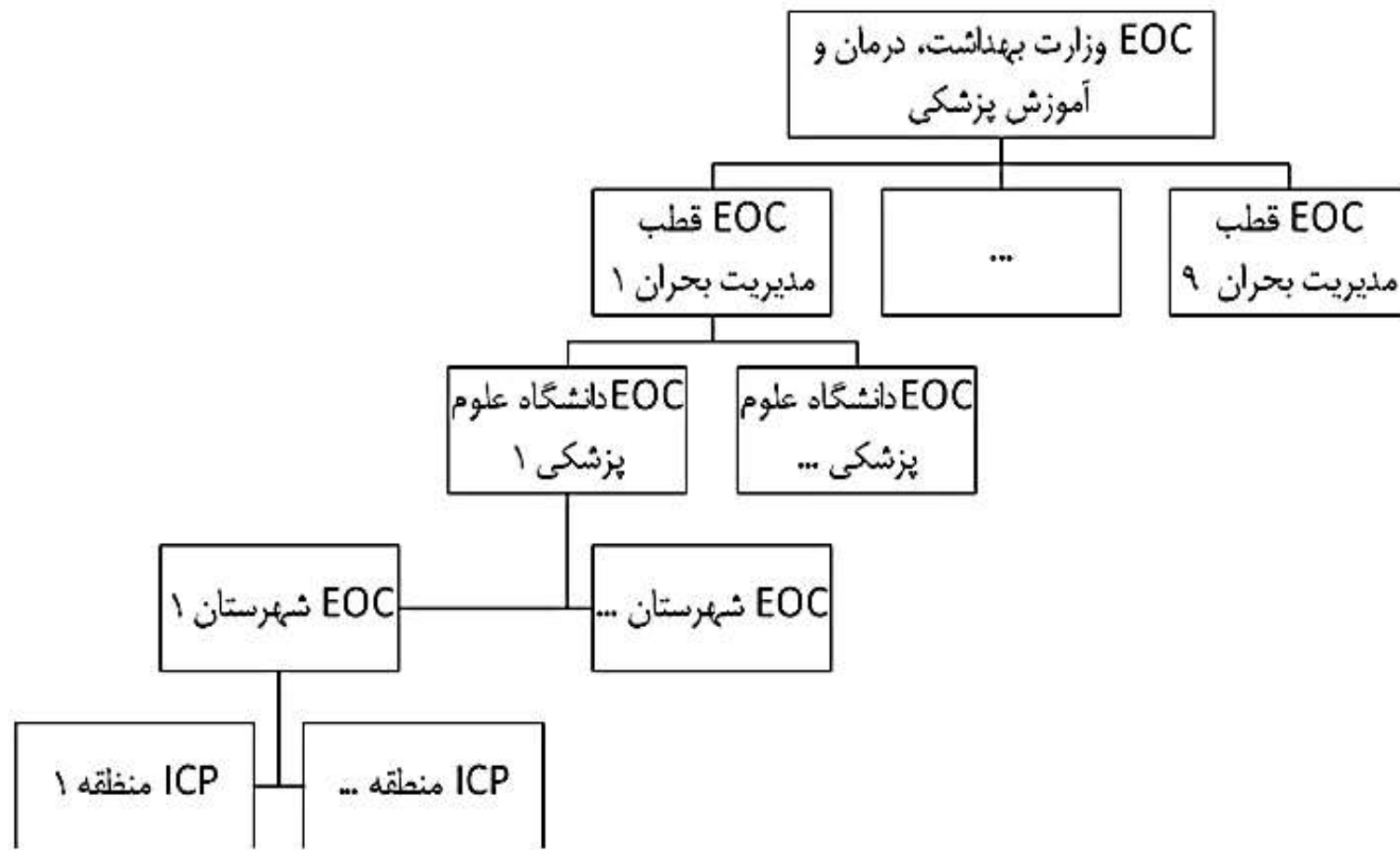
لازم است در هر منطقه آسیب دیده پست فرماندهی حادثه یا Incident Command Post (ICP) ایجاد شود.

هر ICP با EOC سطح بالاتر در ارتباط می باشد. ممکن است بسته به گستردگی حادثه یک یا چند ICP تشکیل شوند. گستره جغرافیایی و فرمانده هر ICP توسط EOC سطح بالاتر تعیین می شود.

EOC وظیفه هماهنگی راهبردی و تاکتیکی و ICP وظیفه مدیریت عملیاتی را بر عهده دارد.

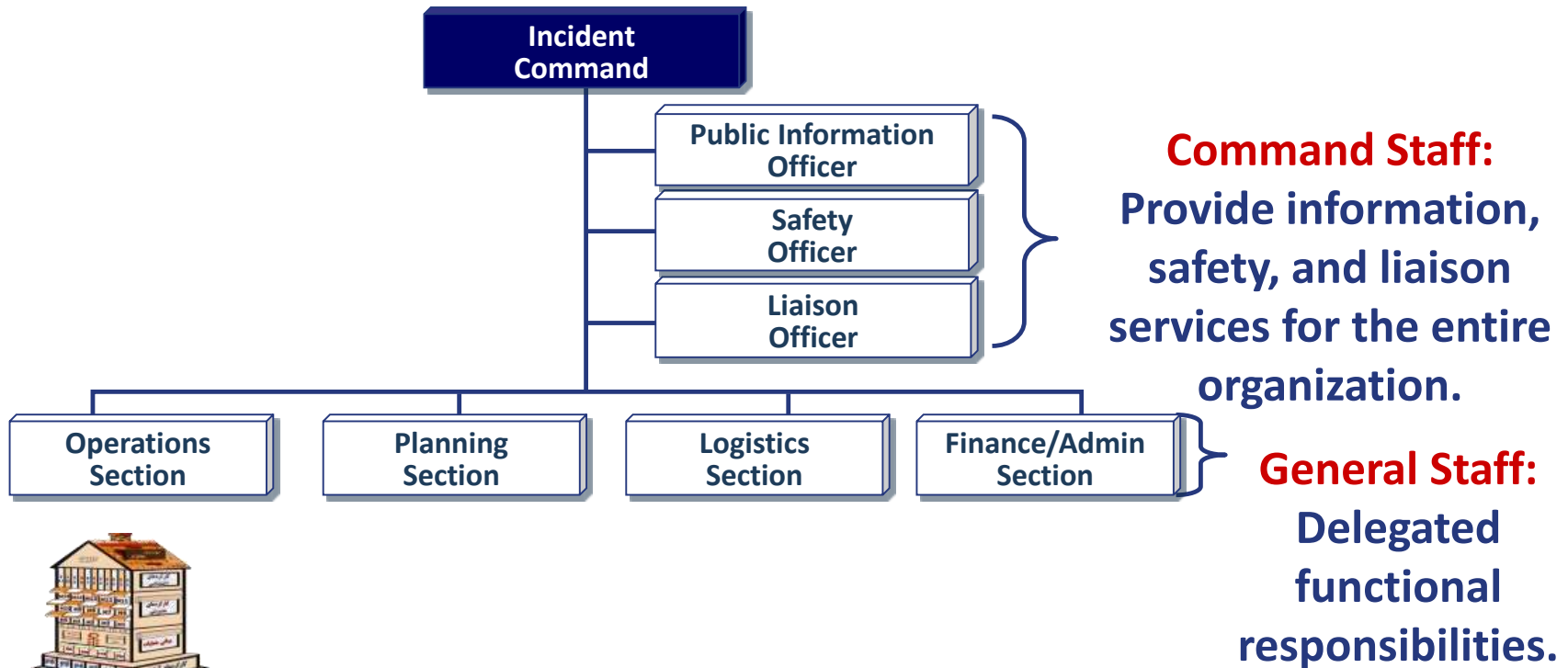
نمای شماتیک ارتباط EOC و ICP

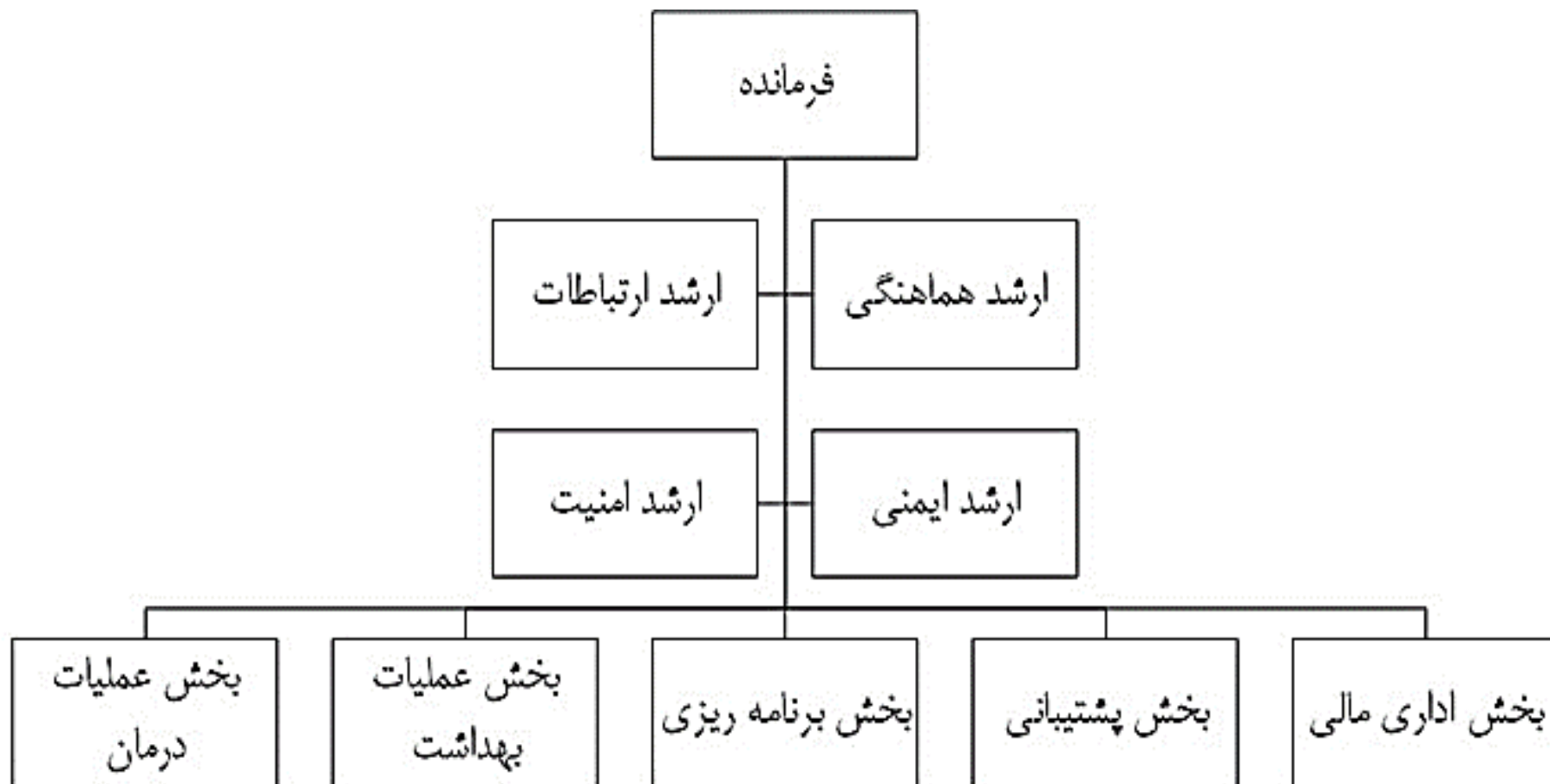

ICS

قسمت های اصلی سامانه فرماندهی حادثه

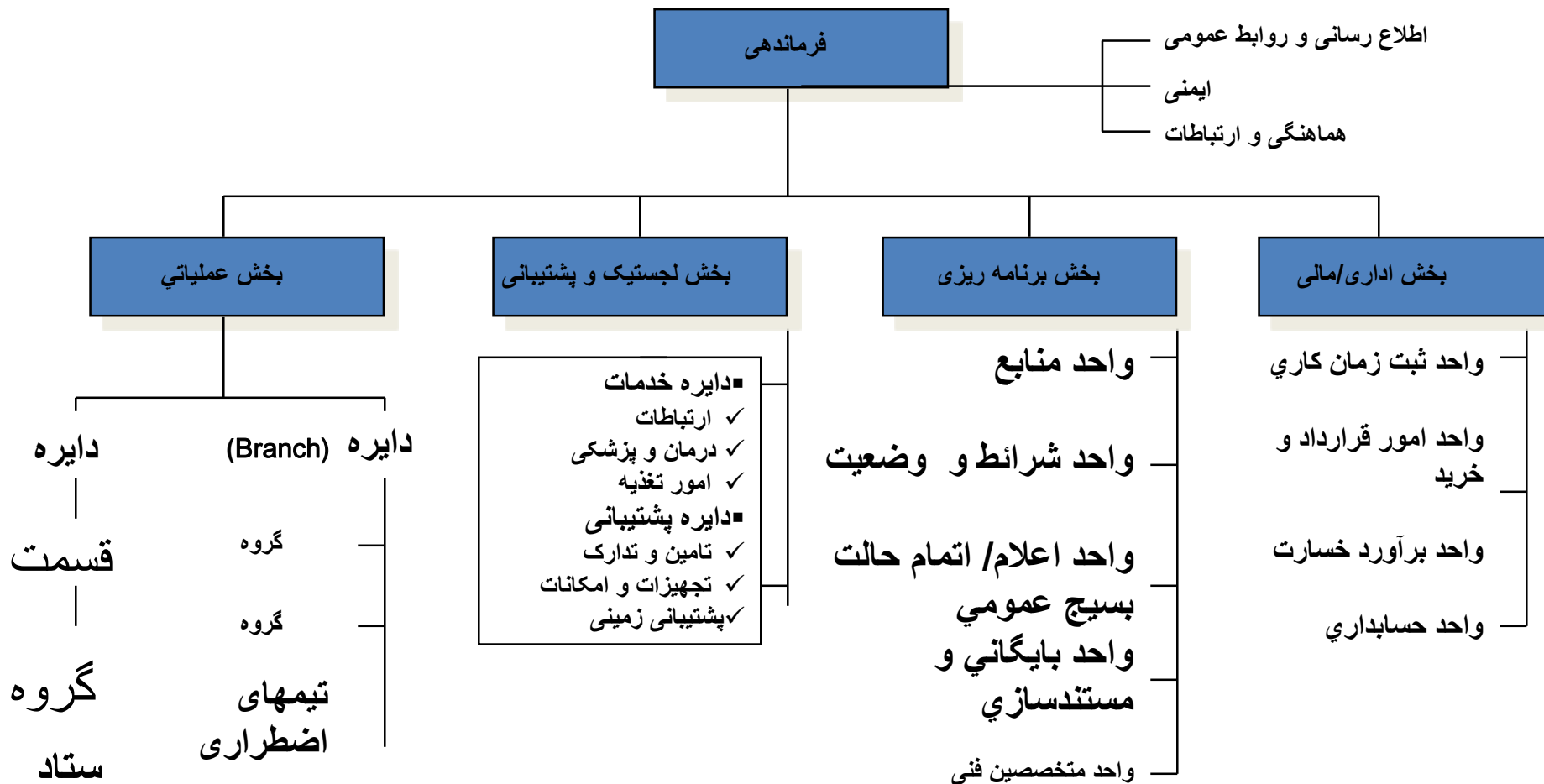

الگوی سامانه فرماندهی حادثه در نظام سلامت

ICS

مبانی عملیات: سطح بندی حادثه

تعریف	سطح حادثه
شرایط عادی	E0
وسعت حادثه در سطح یک یا چند واحد بهداشتی درمانی است، لیکن کمک شهرستان لازم نیست.	E1
وسعت حادثه در سطح یک شهرستان است و کمک دانشگاه لازم نیست.	E2
وسعت حادثه در سطح یک دانشگاه علوم پزشکی است (بیش از یک شهرستان درگیر است یا به هر دلیلی کمک دانشگاه ضروری است)	E3
وسعت حادثه در سطح یک قطب است (بیش از یک دانشگاه درگیر است یا به هر دلیلی کمک سایر دانشگاه های قطب ضروری است)	E4
وسعت حادثه در سطح ملی است (بیش از یک قطب درگیر است یا به هر دلیلی مداخله سطح ملی ضروری است)	E5
کمک بین المللی لازم است.	E6

هشدار و تایید خبر

کارکردهای مدیریتی پاسخ

پیوست M1- هشدار و تایید خبر

واحد مسئول: مرکز هدایت عملیات بحران (EOC)

واحدهای همکار: کلیه واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی)

- قدم اول در شروع عملیات پاسخ است.
- EOC پس از دریافت خبر از منابع محیطی، رسانه ها و سایر سازمان ها، به تایید خبر اقدام می نماید.
- خبر تایید شده فوراً به منظور فعال شدن سامانه ICS اطلاع رسانی می شود.

هشدار و تایید خبر: وظایف واحد مسؤل

❖ دریافت خبر بصورت ۲۴ ساعته از مراکز پایش کننده مخاطرات

❖ تحلیل و تایید خبر از مراکز پایش کننده مخاطرات و EOC سطح بالاتر

❖ اعلام خبر و سطح هشدار به واحدهای همکار و تیم های عملیاتی

❖ ثبت درس آموخته در فرم مربوطه

هشدار و تایید خبر: وظایف واحدهای همکار

ارتباط مستمر با EOC برای تبادل اطلاعات ❄

دریافت تایید خبر و سطح هشدار از EOC ❄

اقدام بر اساس کارکردهای تعریف شده در EOP ❄

ثبت درس آموخته در فرم مربوطه ❄

راهنمای اجرایی ۱ - سطوح هشدار

سطح هشدار (رنگ)	سطح هشدار (عنوان)	تعریف	اقدامات مورد انتظار
زرد	اطلاع	امکان وقوع مخاطره وجود دارد ولی احتمال آن کم است.	اطلاع وضعیت هشدار به تیم های عملیاتی
نارنجی	آماده باش	امکان وقوع مخاطره وجود دارد و احتمال آن زیاد است.	فعال کردن سامانه فرماندهی حادثه (فرماندهی و برنامه ریزی)
قرمز	اقدام	مخاطره روی داده است یا وقوع آن قطعی است.	فعال کردن سامانه فرماندهی حادثه (عملیات) و اجرای کارکردهای عملیات پاسخ
سفید	رفع خطر	احتمال وقوع مخاطره بر طرف شده است.	اعلام بازگشت به شرایط عادی در صورتی که مخاطره روی نداده باشد. اعلام آغاز فاز بازیابی در صورتی که مخاطره روی داده و عملیات پاسخ فوری اتمام یافته است.

فراخوان: M2

کارکردهای مدیریتی پاسخ

پیوست M2- فراخوان پرسنل

واحد مسئول: مرکز هدایت عملیات بحران (EOC)

واحدهای همکار: کلیه واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی)

لازم است کلیه واحدهای بهداشتی درمانی دارای برنامه آنکال بحران برای تمامی زمان ها باشند. در سطوحی که دارای EOC هستند لازم است کلیه واحدها برنامه آنکال را هر سه ماه یکبار تعریف و طی نامه رسمی به EOC اعلام نمایند. حضور پرسنل آنکال در EOC با منطقه عملیاتی بر اساس فراخوان الزامی می باشد.

فراخوان:وظایف واحد مسؤل

❖ تعیین فهرست آنکال برای کلیه روزهای سال و اعلام رسمی به واحدها

❖ ایجاد بانک اطلاعاتی شماره تلفن و روش تماس با پرسنل

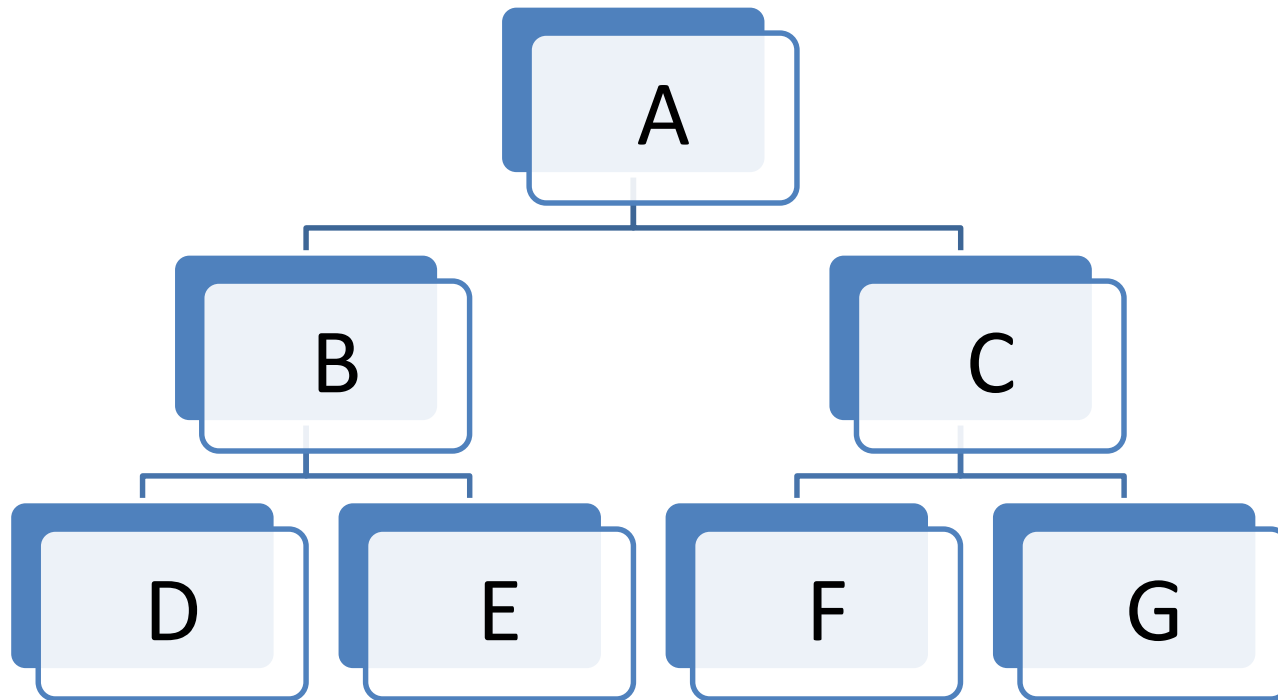
❖ فراخوان پرسنل در صورت نیاز

فراخوان: M3

روش فراخوان پرسنل و داوطلبین باید از قبل مشخص باشد

ارزیابی سریع مشترک (M3)

کارکردهای مدیریتی پاسخ

پیوست M3: ارزیابی سریع مشترک

واحد مسئول: مرکز هدایت عملیات بحران (EOC)

واحدهای همکار: کلیه واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی)

اولین اقدام پس از تایید خبر وقوع

هدف آن تایید وقوع حادثه و بررسی آسیب ها و نیازها برای
فعال کردن کارکردهای مناسب و گسیل منابع محدود به مکان
های مناسب است (تدوین IAP)

ارزیابی سریع مشترک (M3)

❖ یک کار تیمی با افراد با دانش و تجربه

❖ هر واحد تخصصی می تواند متعاقبا در صورت نیاز، ارزیابی تخصصی خود را انجام دهد

❖ ترکیب بر حسب نوع حادثه: اورژانس پیش بیمارستانی، بیماری ها، بهداشت محیط و تغذیه

❖ زمان انجام ارزیابی سریع: ، به محض امکان حضور تیم مربوطه در منطقه آسیب دیده

❖ بر حسب نوع حادثه از نزدیکترین شبکه، دانشگاه و یا وزارت اعزام می شوند

IAP (Incident action plan)

- ✱ برای هر حادثه یک IAP تدوین می شود
- ✱ بر اساس EOP تدوین می شود
- ✱ دینامیک (تغییر بر حسب نیازها و تغییر شرایط) است
- ✱ اهداف اختصاصی / عملیات میدانی مدیریت پاسخ حادثه است
- ✱ تاکتیک های لازم برای تحقق اهداف است

برنامه پاسخ میدانی (IAP)

✱ زمان تدوین: به محض دریافت اولین گزارش وضعیت از

منطقه آسیب دیده

✱ دوره زمانی: طول زمان عملیات پاسخ

✱ بازبینی: بسته به تغییرات در منطقه آسیب دیده (از نظر

خسارت جدید و منابع در دسترس) و توسط فرمانده

IAP

سطح تدوین: IAP در سطح تعیین شده حادثه است (ملی، منطقه ای، استانی، شهرستانی و محلی).

مسئولیت تدوین: مسئول تدوین IAP بخش برنامه ریزی (Planning) سامانه فرماندهی حادثه است که باید به تایید فرمانده حادثه برسد. تدوین IAP فرآیندی مشارکتی است و با حضور کلیه واحدهای عملیاتی مربوطه انجام می شود.

مکان تدوین برنامه: EOC

تعداد IAP در هر حادثه: یک IAP مشترک (زیر مجموعه هر واحد جغرافیایی-کارکردی)

فرماندهی و کنترل: M8

کارکردهای مدیریتی پاسخ
پیوست M8- فرماندهی و کنترل
واحد مسئول: مرکز هدایت عملیات بحران (EOC) واحدهای همکار: کلیه واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی)

❖ جزییات این کارکرد در بخش مبانی عملیات EOP آمده اند.

فرمانده (دانشگاه اقماری)
 مسئول: رییس دانشگاه
 جانشین اول: معاون درمان
 جانشین دوم: معاون بهداشت

کار گروه دانشگاه
 (شورای راهبردی)
 رئیس: رئیس دانشگاه

ارشد هماهنگی
 ارشد روابط عمومی
 ارشد امنیت
 ارشد پدافند غیر عامل
 ارشد ایمنی

عملیات بهداشت (Operation)
 مسئول: معاون بهداشت

عملیات درمان (Operation)
 مسئول: معاون درمان

تامین دارو و تجهیزات
 مسئول: معاون غذا و دارو

برنامه ریزی (Planning)
 مسئول: رئیس مرکز مدیریت حوادث و فوریتهای پزشکی

مالی - پشتیبانی
 (Finance-Logestic)
 مسئول: معاون توسعه مدیریت و منابع

فرمانده (شبکه بهداشت و درمان)
 مسئول: رییس شبکه بهداشت و درمان

کار گروه شبکه بهداشت و درمان
 (شورای کاربردی)
 رئیس: رئیس شبکه بهداشت و درمان

ارشد هماهنگی
 ارشد روابط عمومی
 ارشد امنیت
 ارشد پدافند غیر عامل
 ارشد ایمنی (Safety Officer)

عملیات بهداشت (Operation)

عملیات درمان (Operation)

تامین دارو و تجهیزات
 مسئول: معاون غذا و دارو

برنامه ریزی (Planning)

مالی - پشتیبانی
 (Finance-Logestic)

ICP محل حادثه

ICS

...

ICS

تخلیه واحد بهداشتی درمانی

کارکردهای مدیریتی پاسخ

پیوست M13- تخلیه واحد بهداشتی درمانی

واحد مسئول: مسئول تخلیه در سامانه فرماندهی حادثه واحد بهداشتی درمانی

واحدهای همکار: کلیه واحدهای وزارت/ دانشگاه علوم پزشکی

در اکثر مخاطرات (مانند آتش سوزی، انفجار، سیل، زمین لرزه، آزاد شدن مواد خطرناک و ناآرامی های مدنی) امکان دارد همه یا بخشی از مراکز بهداشتی- درمانی و یا ستادی تخلیه گردد. این تخلیه می تواند شامل پرسنل و مراجعه کنندگان باشد. برای خارج شدن ایمن و موثر تعداد زیاد افراد، نیاز است برنامه تخلیه مرکز از قبل تهیه و تمرین گردد.

شرح وظایف واحد مسؤل: M13

- * تهیه لیست مخاطراتی که نیاز به تخلیه مرکز دارند
- * تهیه برنامه تخلیه در مرکز
- * نصب علائم تخلیه و مسیرهای خروج اضطراری در همه مکان های ساختمان
- * نصب علائم دیداری و شنیداری برای اعلام وضعیت اضطراری به همه پرسنل و مراجعین
- * تعیین مسؤل تخلیه برای هدایت پرسنل و مراجعین به خارج از مسیر ایمن برای هر بخش ساختمان در هر شیفت کاری
- * تعیین فرآیند اعلام وضعیت اضطراری برای تخلیه
- * تعیین محل تجمع ایمن در نزدیکی ساختمان برای پرسنل و مراجعین
- * آموزش به همه پرسنل و اجرای تمرین برنامه تخلیه

نکات مهم در تهیه برنامه تخلیه

در ابتدا نیاز است ارزیابی خطر انجام شود

لیست مخاطراتی که امکان دارد نیاز به تخلیه ساختمان را بر اساس آسیب پذیری آن
ایجاب کند تهیه گردد

نقشه دقیق ساختمان تهیه و با مشاوره بخش فنی راهها و مسیرهای امن خروج
مشخص گردد

بر اساس نقشه تهیه شده برای همه مکان های ساختمان نقشه خروج اضطراری تهیه
گردد و در محل مناسبی مانند پشت درب ها نصب گردد

نکات مهم در تهیه برنامه تخلیه (ادامه)

- مسیرهای خروج اضطراری با علایم در همه راهروها و راه پله ها مشخص شود
- چیدمان وسایل در همه اتاق ها و راهروها به گونه ای باشد تا کمترین مزاحمت برای تخلیه را بوجود بیاورد
- اگر امکان دارد برای هر نقطه بیش از یک مسیر مشخص گردد تا در صورت مسدود بودن یکی از مسیرهای جایگزین استفاده شود
- محل تجهیزات اضطراری هنگام تخلیه مانند جعبه کمک های اولیه و لوازم اطفاء حریق در نقشه مشخص گردد

نکات مهم در تهیه برنامه تخلیه (ادامه)

- در نزدیکی مرکز مکان ایمنی برای تجمع در نظر گرفته شود
- در هر شیفت برای هر بخش ساختمان یک نفر مسئول آموزش دیده برای مدیریت تخلیه و هدایت سایرین در نظر گرفته شود
- برنامه تهیه شده را به همه پرسنل سالیانه آموزش داده شود و در تمرین های عملی به روز رسانی گردد
- در زمان تخلیه به مراجعین به مرکز/بیمارستان کمک کنید

اطلاع رسانی عمومی

کارکردهای مدیریتی پاسخ

پیوست M14 - اطلاع رسانی عمومی

واحد مسئول: ارشد روابط عمومی سامانه فرماندهی حادثه با نظر فرمانده

واحدهای همکار: واحد روابط عمومی با همکاری دفتر آموزش و ارتقای سلامت و کلیه واحدهای

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی)

اطلاع رسانی خطر به مردم و پرسنل از ارکان مهم مدیریت بحران است. از طرفی انتشار خبر حوادث و خطرات احتمالی نباید به گونه ای باشد تا مردم و پرسنل دچار هراس و وحشت شوند و از طرف دیگر محدودیت خبر رسانی نباید منجر به عدم اطلاع مردم از خطرات احتمالی و مواجهه تعداد بیشتر مردم با آن گردد. بر همین اساس نیاز است برنامه اطلاع رسانی عمومی برای جمع آوری موثر اطلاعات، تحلیل و جمع بندی و انتشار مناسب اخبار از طریق رسانه ها تهیه گردد.

شرح وظایف واحد مسئول M14

- اتخاذ تدابیر لازم برای دریافت به موقع اخبار از کلیه واحدها قبل از حادثه
- تهیه لیست رسانه های جمعی برای اطلاع رسانی اخبار و راه های ارتباط با آنها قبل از حادثه
- فعال نمودن سایت خبری دانشگاه / مرکز برای اطلاع رسانی قبل از حادثه
- تهیه توصیه های عمومی برای مخاطرات محتمل قبل از حادثه
- جمع و تحلیل اخبار
- تهیه متن خبر با همانگی فرمانده عملیات
- تعیین فرد مصاحبه شونده با توجه به اهمیت خبر و تخصص مورد نیاز
- هماهنگی مصاحبه و انتشار اخبار
- پایش اخبار در رسانه های محلی و ملی

پایش و ارزشیابی عملکرد

کارکردهای مدیریتی پاسخ

پیوست M15 - پایش و ارزشیابی عملکرد

واحد مسئول: کارگروه سلامت در حوادث غیرمترقبه و کمیته های تخصصی آن

واحدهای همکار: کلیه واحدهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاه علوم پزشکی)

پایش و ارزشیابی عملکرد هر دستگاه یا مرکز برای بررسی اقدامات انجام شده و اصلاح برنامه ها از اقدامات مهم بعد از حادثه است. اگر این کارکرد به خوبی انجام و مستند نشود این احتمال وجود دارد که اشتباهات و خطاها دو باره تکرار شود. برای ارزشیابی باید اهداف، شرح وظایف و استانداردها از قبل تعیین شود تا پس از اجرای عملیات پاسخ در حادثه یا تمرین میزان دستیابی به اهداف و دقت عملیات در اجرای شرح وظایف و استانداردها تعیین گردد. برنامه موجود EOP مبنای مناسبی برای تهیه چک لیستهای ارزشیابی کارکردهای عمومی، اختصاصی و تخصصی است.

شرح وظایف واحد مسئول: M15

- نظارت بر تهیه برنامه های پاسخ (مانند EOP) شامل اهداف، شرح وظایف و استانداردها توسط کلیه واحدها
- جمع آوری گزارشهای روزانه همه واحدها
- تطبيق اقدامات انجام شده با کارکردهای مورد نیاز برای حادثه
- بازدید میدانی برای تکمیل بررسی اقدامات در توالی های مورد نیاز
- جمع آوری ارزشیابی هر واحد از کارکردهای تخصصی خودش در عملیات
- جمع بندی نتایج بررسی و ارائه به معاون بهداشتی و همه واحدها
- ارتقاء برنامه های موجود بر اساس نتایج ارزشیابی

کارکردهای اختصاصی

- S1: عملیات اورژانس پیش بیمارستانی
- S2: عملیات پاسخ بیمارستانی
- S3: مدیریت بیماری های واگیر
- S4: مدیریت بیماری های غیر واگیر
- S5: بهداشت محیط
- S6: سلامت خانواده و جمعیت
- S7: تغذیه
- S8: حمایت های روانی اجتماعی
- S9: آموزش سلامت
- S10: خدمات آزمایشگاهی
- S11: عملیات پاسخ دارویی

اطلاعات برای کارکردهای اختصاصی

در گام اول می توانید مفاهیم پایه را فقط برای کل برنامه بنویسید و بعدا برای هر کارکرد اختصاصی هم مفاهیم را اضافه کنید

کد، نام، واحد مسئول و همکار و شرح وظایف هر کارکرد تخصصی را بنویسید

هرچه به سمت واحدهای محیطی می رویم شرح وظایف مختصرتر می شود

فقط راهنماهای اجرایی محلی و مهم را بنویسید و بقیه را به کتاب ملی ارجاع دهید

کارکردهای تخصصی ارائه خدمات اورژانس پیش بیمارستانی در حوادث و بلایا

پیوست	عنوان کارکرد
S1-1	ارزیابی سریع پیش بیمارستانی
S1-2	اعزام و راهبری تیمهای عملیاتی پیش بیمارستانی
S1-3	فرماندهی صحنه
S1-4	ارائه خدمات درمانی پیش بیمارستانی
S1-5	هدایت عملیات بحران
S1-6	تریاز و توزیع مصدومین
S1-7	جستجو و نجات ابتدایی پزشکی

کارکردهای تخصصی ارائه خدمات بیمارستانی در مدیریت حوادث و بلایا

عنوان کارکرد	پیوست
ارزیابی سریع بیمارستانی	S۲-۱
تربیاز بیمارستانی	S۲-۲
افزایش ظرفیت بیمارستانی	S۲-۳
تیم پاسخ اضطراری بیمارستانی	S۲-۴
ارائه خدمات درمانی	S۲-۵
انتقال بین بیمارستانی	S۲-۶
تخلیه بیمارستانی	S۲-۷
آلودگی زدایی در بیمارستان	S۲-۸
مدیریت ازدحام در بیمارستان	S۲-۹

کارکردهای تخصصی مدیریت بیماریهای واگیر در بلایا

کارکرد	پیوست
ارزیابی سریع بهداشتی بیماریهای واگیر	S۳-۱
برقراری نظام مراقبت بیماری ها	S۳-۲
پیشگیری و کنترل بیماری های واگیر	S۳-۳
ایمن سازی	S۳-۴
بررسی طغیان	S۳-۵
کنترل طغیان بیماری ها	S۳-۶

کارکردهای تخصصی مدیریت بیماریهای غیر واگیر در بلایا

عنوان کارکرد	پیوست
استاندارد سازی	S۴-۱
بررسی وسعت حادثه	S۴-۲
حمایت از آسیب دیدگان	S۴-۳
ارزیابی فعالیت ها	S۴-۴

کارکردهای تخصصی ارائه خدمات بهداشت محیط در مدیریت بلایا

عنوان کارکرد	پیوست
ارزیابی سریع وضعیت بهداشت محیط در شرایط اضطرار	S۵ - ۱
عملکرد روزانه کارشناسان بهداشت محیط در شرایط اضطرار	S۵ - ۲
نظارت بهداشتی بر سرپناه	S۵ - ۳
نظارت بهداشتی بر آب آشامیدنی و دفع فاضلاب	S۵ - ۴
نظارت بهداشتی بر مواد غذایی	S۵ - ۵
نظارت بهداشتی بر سمپاشی، ضد عفونی و گندزدایی	S۵ - ۶
آموزش بهداشت محیط	S۵ - ۷
نظارت بهداشت محیط در حوادث شیمیایی	S۵ - ۸
نظارت بهداشت محیط در حوادث پرتویی	S۵ - ۹
نظارت بهداشت محیط بر مراکز بهداشتی درمانی	S۵ - ۱۰

کارکردهای تخصصی ارائه خدمات سلامت خانواده و جمعیت در بلایا

پیوست	عنوان کارکرد
S۶-۱	ارائه مراقبت‌های مادران
S۶-۲	ارائه مراقبت‌های نوزادان
S۶-۳	ارائه مراقبت‌های کودکان
S۶-۴	ارائه مراقبت‌های نوجوانان
S۶-۵	ارائه مراقبت‌های جوانان
S۶-۶	ارائه مراقبت‌های میانسالان
S۶-۷	ارائه مراقبت‌های باروری سالم
S۶-۸	ارائه مراقبت‌های سالمندان

کارکردهای تخصصی ارایه خدمات تغذیه در بلایا

عنوان کارکرد	پیوست
ارزیابی سریع تغذیه ای	SY-۱
پایش کمی و کیفی سبد غذایی	SY-۲
طراحی و اجرای مداخلات بهداشتی- تغذیه ای	SY-۳

روان S8

کارکردهای تخصصی ارائه خدمات حمایت‌های روانی و اجتماعی در مدیریت بلایا

پیوست	عنوان کارکرد
S8-1	تشکیل کمیته علمی مشورتی حمایت‌های روانی-اجتماعی
S8-2	آموزش مداخلات حمایت‌های روانی-اجتماعی
S8-3	اجرای مداخلات حمایت‌های روانی-اجتماعی
S8-4	پایش و ارزشیابی مداخلات حمایت‌های روانی-اجتماعی

کارکردهای تخصصی آموزش بهداشت و ارتقای سلامت در مدیریت بلایا

پیوست	عنوان کارکرد
S۹-۱	نیازسنجی آموزشی
S۹-۲	ارایه آموزش به جمعیت تحت تاثیر

کارکردهای تخصصی خدمات آزمایشگاهی در بلایا

پیوست	عنوان کارکرد
S۱۰-۱	ارزیابی وضعیت خدمات آزمایشگاهی پیش از بحران
S۱۰-۲	ارزیابی وضعیت خدمات آزمایشگاهی در منطقه آسیب دیده
S۱۰-۳	مدیریت خدمات آزمایشگاهی

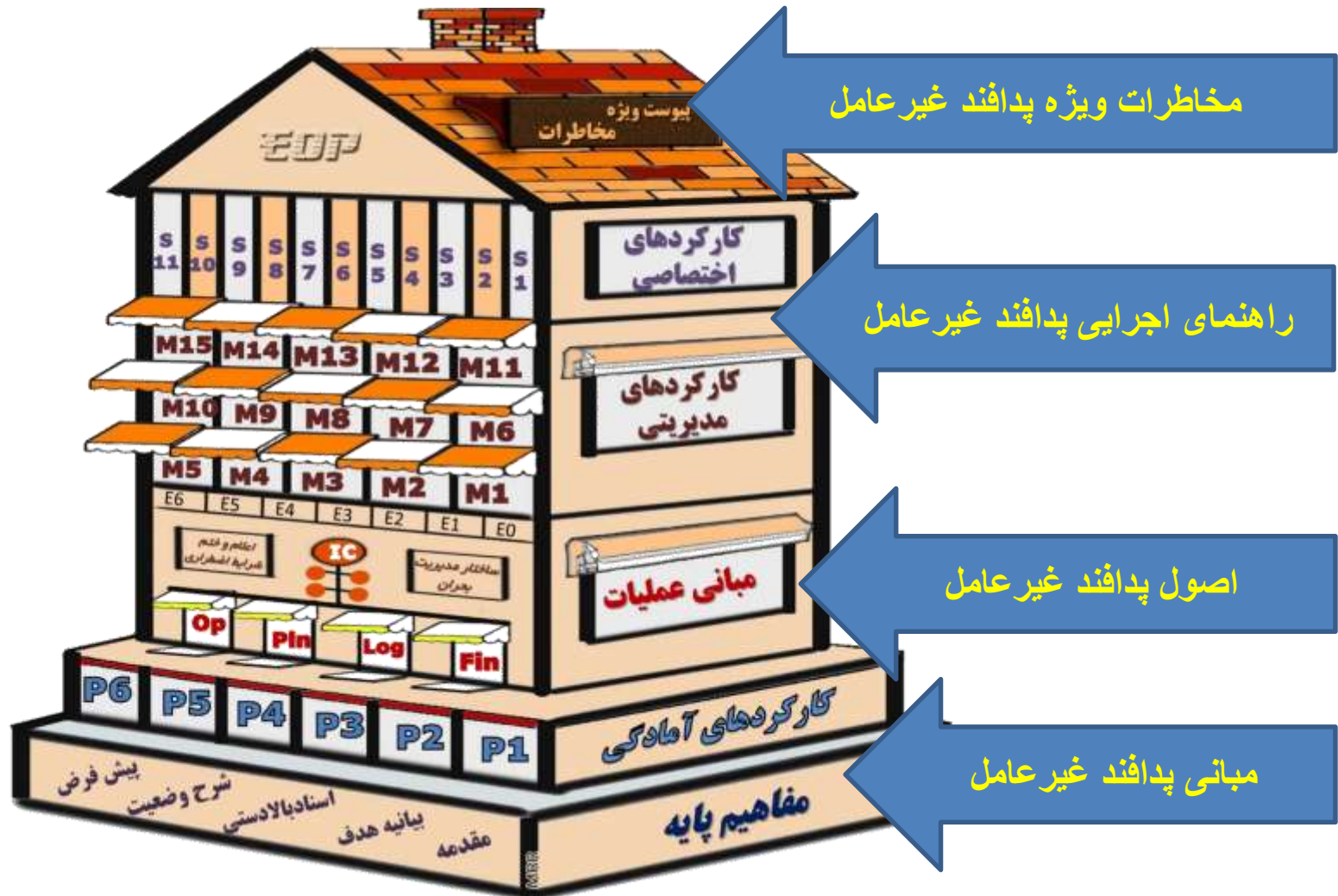
کارکردهای تخصصی مدیریت داروئی و مواد بیولوژیکی در بلایا

عنوان کارکرد	پیوست
برآورد نیاز به دارو و مواد بیولوژیکی	S11-1
تهیه و توزیع دارو و مواد بیولوژیکی	S11-2

پدافند غیر عامل و EOP

برنامه پاسخ نظام سلامت به بلایا و فوریتها

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
کمیته بهداشت کارگروه
سلامت در حوادث غیرمترقبه

معاونت بهداشت

دفتر مدیریت و کاهش خطر بلایا

مرکز مدیریت حوادث و
فوریتهای پزشکی

هر کس در این سرا در آید نانش دهید

و از ایمانش نپرسید

چه آنکس که به درگاه باریتعالی به جان ارزد

البته بر خوان بوالحسن به نان ارزد

شیخ ابوالحسن خرقانی